

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

57. Cui facienda sit restitutio eleemosynæ receptæ ex ficta paupertate, an Domino ipso danti, vel pauperibus? Et quid verò si aliquis quantitatem magnam in eleemosynam ficto pauperi dedisset? Ex p. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

personæ, cui sit eleemofyna, quod confirmat ex Adriano, quia quando causa finalis est vera, licet motiva sit falsa, contractus est legitimus, & transfertur dominium, ut contingit in aliis contractibus. Navarrus in *Man. cap. 17. num. 107.* hanc opinionem Soto reicit, quia parum refert quod eleemofyna sit parva, vel magna; nam quod est alienum, siue magnum sit, siue parvum, dummodo non sit ad eam modica quantitas, quæ spernatur, est obnoxium restitutioni. Adiungit tamen distinctionem, quam idem Sotus ex Adriano sibi sumit, & acceptat Medina *quæst. 23. de rebus restituendis. Azorius lib. 4. cap. 21. quæst. 3.* quod si simulatio paupertatis sit causa finalis, tenetur ad restitutionem; si vero sit causa motiva, siue impulsiva tantum, non tenetur ad restitutionem. Causam autem finalem in proposito explicat Azorius esse eam, quæ est simpliciter causa, ut sequatur effectus, ad eam quod ea circumscripta effectus non sequeretur: causa autem impulsiva est, quæ movet quidem, sed tamen non movet ad simpliciter dandum, sed solum ad promptius, & facilius dandum. Hæc distinctio de causa finali & impulsiva mihi vana videtur, quia secundum Philosophos & Theologos solus finis est causa motiva & impulsiva agens ad opus, ideo distinctio hæc est vana, nisi accipiatur in hoc sensu, quod causa finalis sit duplex, principalis & minus principalis, in quo sensu eam exponere videtur Azorius; sed tunc est difficultas, an in eleemofyna faciendâ causa finalis principalis sit paupertas ficta? Certè dicendum est esse paupertatem, quod probatur, quia charitas & amor Dei est causa finalis faciendæ eleemofynæ in communi: at causa finalis propter quam huic personæ particulari determinatæ fiat, non est charitas Dei, sed paupertas ipsa ficta; qui enim vult facere eleemofynam propter Deum, quærit pauperem, & facit ei eleemofynam regulariter, quem putat pauperem, neque enim videmus erogari regulariter eleemofynas divitibus, & non egenibus, his enim dona donantur, & non eleemofynæ, sed pauperibus: ergo ratio & causa principalis, propter quam huic personæ donantur eleemofynæ, est paupertas: si ergo quis decipiatur circa hanc conditionem & rationem, propter quam illi facit eleemofynam, ut dicebat Sotus, non est voluntaria donatio, & sic tenetur ad restitutionem. Ideo huiusmodi simulatores obnoxii, sunt indicandi ad restitutionem, neque est recedendum à communi sententia, & per dicta patet ad fundamenta Soti & aliorum. Dicendum est enim quod causa finalis principalis faciendæ eleemofynam huic personæ particulari, est paupertas simulata; charitas autem Dei est finis faciendæ eleemofynæ in communi, non huic particulari ut particulare est. Patet enim ex Adriano & ex simili in contractibus, dicimus enim, quod sicut in contractibus causa finali deficiente (admissa eius distinctione) contractus est nullus, sic in largitione eleemofynæ. At paupertas est causa finalis, non impulsiva tantum, ut est probatum: ergo, neque hoc est durum asserere in eleemofynis quotidianis, quia maxima est fraus simulare paupertatem, & eleemofynas veris pauperibus hac simulatione iniqua auferre, & fraudare mentem facientium eleemofynas, & hæc omnia docet Faber *ubi supra.*

1. Verum his non obstantibus quoad ostium mendicantes ego puto excusari à restitutione, quia in parvis & quotidianis eleemofynis, ut præter Sotum & Azorium *ubi supra*, non habetur ut plurimum ratio paupertatis, sed tantum charitatis, pietatis, & misericordiæ, & Dominus ob rerum parvitatem in tali casu non censetur id onus velle supradictis pauperibus imponere. Et revera dantes illas eleemofynas verè & absolute eas faciunt sine ulla conditione, &

consequenter transferunt dominium earum in ipsos recipientes, & conditio illa in mente retenta, quam alioqui opinantur, non obligat in conscientia, neque qualificat datum, nec facit ipsum conditionale, ex *l. si rependi. C. de condit. ob caus. dat.* Præterea præsumptio illa quod non adfuerit animus donandi, data falsitate ex parte recipientium eas, non est pro foro interiori, sed exteriori, & ita hanc sententiam docet etiam Granadus in *2. 2. controvers. 3. tract. 11. disp. 7. num. 4.* ubi sic ait: Quoniam in quotidianis eleemofynis præsumendum est eos, qui illas faciunt, nolle restitutionem, etiam si mentita paupertate posita fuisset cognoscere, non est obligandus ad restitutionem, qui eas accepit fingendo se pauperem esse, ut optime Sotus & Navarrus notarunt, quibus addo Henriquez *lib. 3. de Indulgent. cap. 33. §. 5. nisi* aliud de mente donantis constaret. Contra verò magna aliqua eleemofyna, v. g. centum aurei, qui alicui donarentur, quia finxit se esse Episcopum, qui ab Episcopatu per vim ab hæreticis expulsus indiget peculiaribus sumptibus, ut ad illum redeat, vel quod simile, non censetur erogata voluntarie, & ideo restituenda esset. Ita Granadus.

3. Et tandem non desinam hic apponere verba Ioannis de la Cruz in *direct. conscient. part. 1. pr. 5. art. 4. dub. 2. concl. 4.* ubi sic ait: Pauper fictus peccat mortaliter petendo eleemofynam, & restituere tenetur, quando sibi dantur eleemofynæ sub conditione saltem tacita, quod sit pauper, ut contingit in amplis & extraordinariis eleemofynis; sicut cum petitur eleemofyna pro captivo, qui non est. Secus si donatio sit absolute, ut præsumitur in eleemofynis ordinariis, & si alias fiant ob motuum falsum.

4. Nota etiam quod pauper mendicans causa otiositatis, vel cupiditatis, etiam si sit validus corpore, non peccat mortaliter donec manet intra latitudinem paupertatis. Ita ex Navarro docet Aloysius Batiola in *apborismo lit. P. ver. Pauper.*

5. Nota insuper quod si pauper stans ad ostium divitis & Monasterij, & expectans eleemofynam, deat alteri pauperi accedenti iam esse datam, non tenetur ad restitutionem. Ita ex Aragonio probabilè putat Lessius *lib. 2. cap. 2. dub. 5. num. 43.*

RESOL. LVII.

Cui faciendâ sit restitutio eleemofynæ recepta, ex fictâ paupertate; an Domino ipsi danti, vel pauperibus?

Et quid vero, si aliquis quantitatem magnam in eleemofynam ficto pauperi dedisset? Ex part. 5. tract. 8. Resol. 22.

§. 1. Prima opinio est Soti *lib. 9. q. 7. art. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 18. dub. ult. num. 132.* & aliorum asserentium faciendam esse donanti, quia sub eius dominio adhuc manet illa eleemofyna, & hanc opinionem (maximè si quantitas eleemofynæ magna foret) sequendam esse existimat Granadus in *2. 2. controvers. 3. tract. 11. disp. 6. num. 5.* Idem etiam docet Turrianus in *2. 2. disp. 83. dub. 2.* ille enim qui dedit eleemofynam, solum habuit animum dandi huic pauperi in speciali, propter eius paupertatem, quod si illa fuit ficta, pender ab eius voluntate distributio illius eleemofynæ.

2. Secunda opinio asserit restitutionem in tali casu faciendam esse pauperibus, quia qui illam dedit abdicavit à se dominium ex affectu eleemofynæ, & ita iuxta eius voluntatem danda est alteri pauperi, aut pauperibus. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 22. disp. 9. n. 4.* Ludou. de San Juan in *sum. 9. de eleemof. art. 3.*

Sup. hoc ibi:
dem §. Quid:
& hic inf. in
suo. Ref. seq.

Sup. hoc ibi:
dem §. 11:
& hic sup. id
tr. 4. Ref. 38:
§. vlt.

Sup. hoc ibi
tom. 6. tr. 7:
Ref. 123:
§. Cui.

dub. 7. diff. 7. conclus. 8. vbi sic ait: [La restitucion de la limosne dada por la fantidad, y pobreza fingida non se ha de restituír al dante sino a los otros pobres, porque el limosnero la dio por amor de Dios para socorrer al pobre en quanto pobre, aya al mismo Iesu Christo nuestro Señor, que dixo, Quod vni ex meis fecistis, mihi fecistis.] Sic ille, & ante illum Nauarrus, Medina, Adrianus & Caietanus penes Molinam de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 210. num. 4. Cui licet in rigore prima opinio placeat, quia tamen regulariter non cognoscuntur, qui elemosynas ita dederunt, præsertim si multi, & in parua quantitate eas dederunt, difficileque admodum & cum modico cuiusque emolumento fieri illis potest restitutio, atque de singulis est præsumendum, quemadmodum amore Christi id dederunt, ita voluntatem eorum esse, vt amore eiusdem Christi inter pauperes distribuatur, regulariter faciendâ erit pauperibus, aut in aliis pijs operibus crit infumenda; si tamen aliquis quantitatem magnam dedisset, conueniri que posset, interrogandus esset quid de sua portione vellet fieri, suadendisque esset, vt pauperibus distribuere, aut in alijs operibus infumeretur. Ita Molina. Vide etiam Vaquez opusc. de Restitutione cap. 3. dub. ult. num. 24. & Castrum Palaum tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 14. num. 7. asserentes vtrique restitui posse & domino & pauperibus, cum vtraque opinio sit probabilis.

Sup. hoc in Resol. not. præterita, §. Cui. & §. Quid. & in Res. præterita §. Verû. prop. fin. vers. Contra vero.

RESOL. LVIII.

An quando bona alicuius sunt publicata ipso facto, v.g. propter hæresim, aut lesam Maiestatem possit ante criminis condemnationem facere elemosynam? Ex part. 5. tract. 8. Res. 40.

§. 1. **N**egatiuum sententiam ex Ledesma & Medina docet Azorius tom. 2. lib. 12. cap. 12. qu. 4. quia etsi talis ante criminis condemnationem possideat, prohibetur tamen donare, alienare, & distringere. 2. Ego tamen contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhareo, quam nouissimè tuctur Coninch disp. 27. dub. 5. num. 63. vbi sic ait: Illi qui commiserunt crimen, ob quod eorum bona sunt de iure confiscata, quamdiu hæc ipsi per sententiam eiusque executionem non auferuntur, possunt ex his dare elemosynas, sicut prius, quia tandiu retinent eorum vsum, & possessionem, possuntque iis sicut antea frui. Ita ille. Vide Suarez de legibus, lib. 5. cap. 8. num. 5. & Vaquez in part. 2. disput. 170. cap. 3. cum Reginaldo tom. 1. lib. 4. cap. 21. num. 270.

RESOL. LIX.

Quidam habebat facultatem distribuendi pauperibus certam pecuniarum summam; quasuit à me documenta aliqua ad tollendos scrupulos. Et difficultas est, quisnam dicatur pauper? Ex part. 2. tract. 15. & Misc. 1. Res. 8.

Sup. hoc inf. in Res. 61. & 62. & pro contento in hoc §. 1. in Res. 2. huius not. & in to. 6. tr. 9. Res. 63. cursum in §. Sed.

§. 1. **R**espondi, quod is cui committitur electio pauperum, non habet necesse eligere pauperiorem. Ita Bartol. in l. vnum ex familia, §. in fine, de legat. 2. Bald. in l. cum quidem, ad fin. de legat. 2. Nam locus est gratificationi, nec peccat, qui vnum pauperem alteri prætulit. Idem Bald. in repet. l. 1. m. 31. vers. item queritur, de sacros. Eccles. Hæc omnia Cardinalis Mantica de coniect. vltim. volum. lib. 5. tit. 5. n. 6. 2. Sed difficultas manet, quisnam dicatur pauper. Respondeo, & dico primò, id totum esse arbitrio boni viri remittendum, qui iuxta qualitatem personatum

iudicet, quis dicatur pauper. Ita Mascad. vbi inf. n. 14. & DD. in l. si constanter, ff. solut. matr. At ita generaliter loquendo, res adhuc manet intricata scrupulis. Dico igitur secundò, sub nomine pauperum intelligi omnia loca pia, vt Hospitalia, Ecclesias indigentes luminaribus, ornamentis, ædificijs, & Monasteria Religiosorum; vnde habens facultatem distribuendi aliquam elemosynam inter pauperes, potest etiam eligere Religiosos. Ita Ioan. Andr. in c. 1. in Nouella de testam. lib. 6. & Imol. in l. captatoris, in fine, de leg. 1. Et etiam Religiosus, cui data est electio, potest bona distribuere inter Religiosos sui Monasterij, vt notat Card. in Clem. 1. num. 22. Imol. n. 18. & Anch. 16. de testam. Dico igitur, quod tertio ille etiam dicitur pauper, qui victum potest querere, vel querit ex labore suo. Ita Baldus per illum textum cum glossa in l. pauperis, ff. excusat. tutor. & Iason in l. nisi constanter, n. 11. ff. solut. matr. Vnde M. Antonius Genuen. in suis prædicabilibus, tricol. tricenar. 13. q. 387. n. 2. asserit legatum relicto pro dote puellæ pauperis, etiam deberi, si illa potest viuere, vel viuat ex labore suo: quod est valde notandum. Dico quarto, quod pauper etiam dicitur ille, qui non solum non habet vnde viuat, sed etiam, qui non potest commodè, & honestè viuere secundum suam conditionem, vt sunt multi artifices, & personæ etiam altioris conditionis, quæ agrè admodum vitam sustentant. Vnde Iacobus Mandellus l. 1. conf. 69. n. 7. ex Bald. in l. si quis ad declinandam, col. 2. vers. sic circa tertium, C. de Episc. & Cler. sub nomine pauperis intelligit nobilem, cui imminet onus dotandi filias, & eas nuptiis tradere, & commodè dotare non potest, licet habeat tantum quantum sufficit ad alimenta, & sic ait Mandellus, debet ei tanquam pauperi distribui legatum factum pauperibus. Vide nostrum Megal. in part. 2. lib. 2. c. 2. q. 2. n. 12. & præter Doctores, quos ipse citat, tenet etiam hanc opinionem ex Ciuilibus, Natta col. 3. conf. 590. n. 14. Alciat. in l. quos nos host. §. locupletis, n. 17. de ver. sign. & alij. Ex Theologis Molina de iust. tr. 2. disp. 747. n. 1. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 14. §. 1. n. 197. Filliuc. in quest. mor. tom. 2. tr. 32. c. 4. n. 95. Nauar. de rest. lib. 4. c. 2. n. 50. Nauar. in man. c. 17. n. 95. Vaquez opusc. de rest. c. 5. §. 4. dub. 1. n. 6. & 12. cum alijs. 3. Ex his apparet, me olim rectè consuluisse, pauperem dicendum esse quemdam, licet vnica quadraginta annuales haberet: nam cum simul haberet matrem, non poterat secundum suam conditionem decenter viuere. Et, vt ait Bannez, & Caiet. 2. 2. quæst. 41. art. 8. pauperes non solum dicuntur, qui egent cibo, potu, & veste, quæ sunt necessaria naturæ, sed qui egent opportunis ad conuenientiam sui status. 4. Notandum est verò, quod omnia supradicta sunt admittenda, quando aliter non constaret clarè, vel ex coniecturis de mente, & intentione testatoris, vel legatarij: nam tunc elemosyna esset distribuenda inter illos pauperes, quos ipse in particulari voluerat.

RESOL. LX.

An in distribuenda elemosyna inter pauperes præferenda sint Moniales viris Religiosis? Et an si inter executores testamenti est contentio super electione pauperis, deuoluatur ad Episcopum, vt adhibeatur vni ex executoribus? Et an hoc intelligatur data paritate inter pauperes, ab vtroque executore nominatos, & non aliter? Ex p. 1. o. tr. 13. & Misc. 3. Res. 5.

§. 1. **A**ffirmatiue respondeo. Et ita docet Lud. Mellia in Prag. Taxa panis, concl. 1. n. 42. vbi sic asserit: Si inter executores testamenti, electio contentio super electione pauperum, res deuoluitur ad Episcopum: